İslâm Tarihi'nin Bilinmeyen Olayları, Bölüm 1 Hadremi oğlu Amr'ın öldürürmesi.

Muhammed, Medine'ye geçip oradaki Yahudilerle barış sözleşmesini onayladıktan sonra çok kısa bir zamanda, hicretten yaklaşık olarak 17 ay sonra miladi 624'te, Abdullah bin Cahş komutasında on-on iki kişilik bir silahlı grubu, (kendince) asayişi temin maksadıyla "Batn-i Nahle" denilen bölgeye gönderiyor.

Aylardan "Recep" ayıdır. Bu grup oraya varınca dört kişilik bir Mekkeli ticaret kafilesiyle karşılaşıyor. Bu dört kişi, o silahlı Müslümanları görünce korkuyorlar ve kalkıp birbirlerini tıraş etmeye başlıyorlar. Tıraştan gayeleri, kendilerinin, "umre" ibadetinden henüz çıktıklarını, dolayısıyla hiçbir kötü niyetleri olmadıklarını vurgulamaktı. (Çünkü gerek hac, gerekse umre ibadetlerinde tıraş olmak da vardır.) Daha doğrusu, bu tıraş eylemiyle Müslümanlara barış mesajını vermek istiyorlardı. Ama maalesef istenen olmuyor ve korktukları başlarına geliyor: Müslümanlar onlara saldırıp "Hadremi oğlu Amr"ı öldürüyorlar. (Bu şahıs, aynı zamanda Mekke'nin ileri gelen bir ailesine mensuptu.) "Osman" ve "Hakem" adlarında iki kişiyi de esir alıyorlar. "Nevfel" adında dördüncü şahıs ise, kaçmayı başarıyor. Müslümanlar ayrıca onların bütün mallarına da el koyuyorlar. Bu menfur (haksız) olayın işlendiği ay "Recep" ayıydı ki, öteden beri Arapların geleneğinde bu ayda savaşmak kesinlikle haramdı (yasaktı). Hatta bir insan bu ayda kendi babasının katiliyle de karşılaşsa, asla ona dokunmayacaktı. Ama ne yazık ki, Müslümanlar hem sebepsiz ve suçsuz olarak o adamı öldürdüler, hem de böyle bir ayda cinayet işlenip barışa gölge düşürdüler ve artık bu olaydan sonra telafisi imkânsız olan bir belanın kapısını açmış oldular. Müslüman'lar tarafından Recep ayında meydana gelen bu olay, bölge insanları tarafından nefretle karşılandı. Özellikle, Mekke halkı infiale geldi. Hatta öldürülen Amr'ın kardeşi "Amır", Mekke'nin sokaklarına çıplak olarak çıkıp feryat ediyordu.

İşte bu olayın hem haksız olarak, hem de böyle kutsal bir ayda meydana gelmesi, Mekke müşriklerini harekete geçirdi ve bu olay akabinde artık araları iyice açılmış oldu. Bu hadise, aynı zamanda Muhammed'le sözleşme imzalayan Medinelileri de kuşkulandırdı, onların kafalarında, "Bu adamın tavırlarından öyle anlaşılıyor ki, gelecekte bizi de rahatsız edebilir" imajı oluşmaya başladı. Bu "Batn-i Nahle" vak'ası, gerçekten de Bedir, Uhud, Hendek, hatta Hayber, Beni Nadir, Beni Kaynuka, Beni Kureyza savaşlarının meydana gelmesinin en önemli sebebidir desek, tam isabetli olur. Bu konuda birçok kaynak gösterilecektir; hele şu örnek çok önemli: Urve bin Zübeyir, Hz. Ali'nin oğlu Hasan'a atıf yaparak, "Hakla batılı birbirinden ayıran Allah'a yemin ederim ki, Hadremi oğlu Amr'ın Müslümanlarca öldürülmesi, Bedir Savaşı'nın tek nedenidir" diyor. Bu olaydan hemen sonra çok kısa bir zamanda Bedir Savaşı başlıyor.

Müslümanların az bir menfaat karşılığı o suçsuz insanları öldürmeleri-esir almaları, bu cinayetin Recep gibi kutsal bir ayda işlenmesi, gerçekten Muhammed'i zor durumda bıraktığı için Allah bu konuda ayet gönderip onu kurtarmalıydı. Nitekim de Muhammed, çevrede iyi bir görüntü sergilemek için, önce kendi adamlarına kızdı gibi göründü, onları haksız gördü.

Hatta, ilk etapta o insanlardan alınan ganimetten kendi şahsına düşen payı almadı. Bu arada öteden beri gelenek haline gelen Recep ayının kutsallığı, yeni inen ayetle onaylandı. Konuyla ilgili Bakara Suresi'nin 217. ayetinin meali şu:

"Senden haram ayda (Recep'te) savaşın doğru olup olmadığını sorarlar. De ki, o ayda savaşmak büyük günahtır; ancak, (insanları) Allah yolundan çevirmek, Allah'ı inkâr etmek, Mescidi Haramın ziyaretine engel olmak ve halkını oradan çıkarmak, Allah katında büyük günahtır."

İnen bu ayetle, o zaman halk arasında yaygın olan Recep ayı kutsallığına meşruiyet kazandırılıyor. Daha doğrusu Allah, Müslümanlar tarafından işlenen eyleme karşı Recep ayının kutsallığını onaylıyor. Fakat, bir taşla iki kuş misali aynı ayette, cinayet işleyenleri savunuyor: "Evet, Recep ayında savaş günahtır, ama sizin Müslümanlara yaptığınız ise büyük günahtır" diyor. Yani, yapılan yanlışı, karşı tarafın yanlışını emsal göstererek savunuyor. Halbuki, her iki olay arasında hiç de ilgi-benzerlik yoktur. Olay daha bitmedi, devam ediyor.Bu ayetler inip ortam biraz yatışınca, Muhammed daha önce kendi payına düşüp de kabul etmediği ganimetin 1/5'ini alıyor. Gerekçe de, bu olayla ilgili inen az önceki Bakara Suresi'nin 217. ve 218. ayetleri. 218. ayetin anlamı biraz sonra sunacağız; 217. ayetin anlamını ise az önce sunmuştuk.İşin ilginç yanı, bu eylemi gerçekleştiren grubun başı Abdullah, Muhammed'den, "Ey peygamber, bizim işlediğimiz bu cinayette günah yoksa, acaba Allah'tan sevap bekleyebilir miyiz veya yaptığımız iş cihad sayılır mı?" diye soruyor. Bu soru üzerine, Bakara Suresi'nin 218. ayeti iniveriyor. Anlamı şu:

"İman edenler, hicret edenler ve Allah yolunda cihad edenler; şüphesiz bunlar Allah'ın rahmetini umarlar. Allah, bağışlayandır, rahmeti boldur."

Evet, Allah aynen böyle diyor.İlkin Bakara Suresi'nin 217. ayetiyle Muhammed'in adamlarını savunuyor, daha sonra 218. ayetle o katilleri mücahit olarak ilan ediyor, onların yaptığı işe cihat diyor. Eğer bu tarihe kadar (Medine döneminin ilk 17 ayı içinde) herhangi bir savaş olmuş olsaydı, bu cihat anlamını oraya havale edebilirdik. Ama bu olaydan önce herhangi bir savaş olmamıştır. Dolayısıyla, bu ayetteki cihat meselesinden, söz konusu olay kastedilmiştir. Ayetin devamında. "Allah bağışlayandır, merhameti boldur" deniyor. Her ne kadar isim verilmemişse de bu ayetle Abdullah ve diğer katil arkadaşlarına yeşil ışık yakılıyor, onlar ödüllendiriliyor.

Muhammed, başlangıçta haksızdır dediği Abdullah bin Cahş'a -zaman içinde ortalık biraz yatışınca-, bu savaşta kazandığı başarıdan ötürü "Emir'ül Müminin" unvanını veriyor. Yani, onu manevi bir mükâfatla ödüllendiriyor. Bütün bunlardan sonra, daha önce yakaladıkları o iki esirin serbest bırakılabilmesi için Muhammed onlardan fidye istiyor. Onların sahipleri fidye vermek zorunda kalıyorlar. Nihayet; Muhammed'e fidye (adam başı 1 600 dirhem -yaklaşık 4 752 gram- gümüş para) verildikten sonra o iki kişi serbest bırakılıyor.

Hani Muhammed ilkin arkadaşlarına kızıyordu, karşı tarafa haksızlık yapılmış diye kendi payına düşen ganimeti dahi almıyordu! Peki zaman içinde niçin değişti, Allah neden ayetlerini ancak bu yanlışları ona yaptırdıktan sonra yolladı?

KAYNAK: Türkiye Diyanet Vakfı'nın hazırladığı İslam Ansiklopedisi: a) "Abdullah bin Cahş" maddesi, 1/89, İsmail L. Çakan'ın yazısı, b) "Bat-i Nahle" mad.. 5/203, Mustafa Fayda'nın kaleminden, c) "Bedir" mad. 5/325-26; Taberi, Milletler ve Hükümdarlar Tarihi, M.E.B. terc., 4/255-56; İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, "Batn-i Nahle" bölümü, 3/247 ve "Bedir" kısmı, 3/256; Halebi, İnsanü'l Uyun, "Batn-i Nahle" bölümü, 3/141; Diyarbekiri, Tarihi Hamis, 1/365; Vahıdi, Esbab-i Nüzul, Bakara Suresi 217. ayet; İbni Seyyidi'n-Nas, age, 1/360; Fahrettin er-Razi, Tefsiri Kebir, Kadı Beydavi, Envarü't-Tenzil, Bakara Suresi 217. ayet; Vakıdi, Megazi, "Abdullah bin Cahş" bölümünde 2/13; İbni Abdi'l Ber, ed-Dürer..., 2 l/l 00; Süheyli, Revdü'l Unuf, 5/64 ve daha birçok kaynak.

T.D.V. İslam Ansiklopedisi, 1/89, 5/203, 5/325 ve 11/383; İslam Ansiklopedisi, MEB terc., "Beni Kureyza" md., 6/467; Taberi, age, 4/246; İbni Seyyidi'n-Nas, age, 2/360; er-Razi, Tefsiri Kebir; Kadı Beydavi, Envarü't-Tenzil; Suyuti, Lübab...; Vehbe 'z-Züheyli, Tefsiri Münir; Vahidi, Esbab-i Nüzul, Bakara Suresi'nin 217. ayetinin tefsirinde; Diyarbekiri, age, 1/36.

İbni Kesir, Bidaye-Nihaye, 3/247. "Batn-i Nahle" bölümü; Diyarbekiri. Tarihi Hamis, 1/366; İbni Seyyidi'n-Nas, age, 2/360; İbni Hişam, Siret, "Abdullah bin Cahş" bölümü; Suyuti, Lübab...; Fahrettin er-Razi, age,; Vahidi, age, ve daha birçok müfessir, Bakara Suresi'nin 217 ve 218. ayetlerinin tefsirinde buna değinmişlerdir.

T.D.V. İslam Ansiklopedisi, 5/203 ve 11/383; Vakıdi, Megazi, "Batn-i Nahle" bölümü, 2/17; Belazuri, Ensabü'l Eşraf, 1/478; İbni Hişam, Siret, "Batn-i Nahle" kısmı, 1/603; İbni Seyyidi'n Nas, age. 3/157 "Batn-i Nahle" kısmı; Taberi, Milletler ve Hükümdarlar Tarihi. MEB terc.. 4/246.

Ayrıca Bkz: Arif Tekin Kuran'ın Kökeni, Arif Tekin İslamda Şiddet.